

17.1. Muusikaõpetus põhikoolis

Muusikaõpetus toimub waldorfkoolis regulaarsete nädalatundidena. Muusikaõpetust viib reeglina läbi vastava erialase ettevalmistusega spetsialist. Muusikaõpetust toetavad klassiõpetaja poolt põhitunni rütmilises osas läbiviidavad rütmilised ja koordinatsiooniharjutused, laulu- ja liikumismängud, flöödimängu harjutamine. Lisaks muusikaõpetusele leiab muusika ja sellega seostuvad teemad erineval viisil koha ka teistes õppeainetes. Muusikaõpetust toetab ja täiendab otseselt eurütmia (helieurütmia). Muusikaõpetuse olulisteks väljunditeks on waldorfkoolis regulaarselt toimuvad kuupeod ja aastaringi pühade tähistamine.

Muusikaharidus on oluline osa hingeharidusest - vaid hingeaga on võimalik tajuda muusika keelt. Vastukaaluna tänapäeva tarbijaühiskonnale peab iga kunstiõpetus, s.h. muusika, keskenduma eelkõige kunsti praktilis-tegevuslikule aspektile. Kui kunstiõpetus tahab anda arusaamist kaasaegsest kunstiloomest, peab ta kasvatama kaaskunstnikke, sest ainult sellisena on võimalik tänapäeva kunsti elamuslikult mõista. Muusikaõpetuse põhitegevused on kuulamine, laulmine, pillimäng, liikumine. Peale hingeosa on muusikas, sarnaselt inimkeelele, ka arusaamis- ehk tunnetuslik osa, mida mõistame muusikateooria, helikeele jms-na. Muusikalise kirjaoskuse põhialused omandatakse muusikalise tegevuse kaudu. Muusikateooria ja muusikaajaloo käsitlemine lisanduvad teisel kooliastmel.

Muusika ilu sünnib valdavalt koostegemise tulemusena. Seega on muusikaõpetusel tähtis sotsiaalne ülesanne. Musitseerimine eeldab järjepidevat harjutamist, millel on oluline roll tahtekasvatuses. Harjutamise tulemusena on võimalik kogeda ilu ja harmooniat.

Muusikaõpetuse metoodilis-didaktiliseks printsiibiks on inimeseõpetus ja lapse arengupsühholoogia. Kuni 9. eluaastani moodustavad lapse hingejõud – mõte, tunne, tahe - veel terviku, üks toimib teises. Muusikalise vastavuse lapse hinge konfiguratsiooniga leiame kvindimeeleolu, milles domineerib vabalt voolav meloodia. Harmoonilisi akordielemente veel pole, samuti põhitooni või meetrumit. Vabaltvõnkuv rütm seostub sisse- ja väljahingamisrütmidega. Kvindimeeleolu kogemine on oluliseks lähtepunktiks hilisemale modernse muusika mõistmisele. Tunni ülesehituse märksõnadeks on mäng, loomingulisus, improvisatsioon. Liikumine, mäng ja laul põimuvad omavahel, moodustades veel struktureerimata terviku. Kogu muusikalist tegevust saadab õpetaja jutustusega loodud kujutluspilt.

Pärast 9. eluaasta murrangut otsitakse traditsioonilist, maisemat muusikavormi. Meloodiast olulisemaks muutub harmoonia. Diatooniline, klassikalisel kadentsil põhinev harmoonia ja sellest lähtuv meloodia ning meetrumile tuginev rütm saavad didaktika sisuks. Kui enne töötab muusikaõpetaja lapsest lähtudes, siis nüüd juhivad ta last nn valmis muusika juurde. Algab noodikirja õpetus.

Murdeea lähenedes ja selle ajal omandab üha suurema tähtsuse rütm. Oluliseks saab muusikaliste vormide teadvustamine, meetrumist sõltuvuse tugev läbielamine ning sellest vabanemine vasturütmide läbi. Võimalikuks saab muusikalise otsustus- ja hindamisvõime laiendamine ja edasiarendamine. Käsitletakse stiiliküsimusi ja karakteristikaid. Muusikaõpetuses domineerivat tunnetusele pööratud subjektiiv-hingelist meeleolu tasakaalustab objektiivne muusikaajalugu koos tuntud heliloojate biograafiatega.

Pillimäng

Kõikides vanuseastmes on oluline pillidel musitseerimine. Instrumentidel mängimine võimaldab tajuda muusikat objektiivsena. Instrumendi kõlavärv ja heliline diapsoon peavad vastama eeltoodud metoodilis-didaktilistele printsiipidele.

Igast waldorfkooli klassist moodustub kõikidest õpilastest koosnev klassiansambel, mis ühiselt õpitud laule ja instrumentaalpalu nii kooli kuupidudel kui muudel üritustel ette kannab. See võimaldab ühelt poolt muusikalise harjutamise loomuliku protsessi kogemist – pala valik, harjutamine, koosmäng, ettekanne, - teiselt poolt mitte vähemolulist empaatilist teiste kuulamist. Ansamblitöö eeldab õpetaja leidlikkust ja professionaalsust, et leida ka vähemvõimekaile jõukohane tegevus koosmusitseerimisel. Vastavalt kooli võimalustele võib organiseerida erinevaid vanuseastmeid ühendavaid koore, orkestreid ja ansambleid, pakkuda õpilastele individuaaltunde.

Instrumentidena kasutatakse põhiliselt pentatoonilist ja diatoonilist sopranplokkflööti. Pentatooniline plokkflööt on kasutusel 1. ja 2. klassis, diatooniline alates 3. klassist. Flöödid on valmistatud Rootsia Chorooy flööditehases, on sobilikud just ansamblimänguks, sest on valmistatud puidust ja on maheda kõlaga. Vanemates klassides lisanduvad instrumentidena alt- ja tenorplokkflööt. Lisaks toob muusikaõpetaja või klassiõpetaja juurde pille, mida saab ansamblimänguks kasutada – akustiline kitarr, väikekannel, klaver, parmupill, suupill, erinevad rütmi- ja kõlapillid jne. Lapsed, kes õpivad lisaks mõnd pilli muusikakoolis (viiul, tšello jne), saavad oma instrumendil mängides ansamblimängu kõla rikastada.

Flöödimängu õpitakse alguses õpetaja mängu kuulates ja matkides. Flöödimängu abil tehakse ka esimesed sammud noodikirja tundmise ja üldise muusikalise kirjaoskuse poole. Vanemates klassides mängivad õpilased flööti noodikirja järgi.

Laulmine ja hääle arendamine

Laulmisel pööratakse kolmele põhilisele valdkonnale: hingamine, häälikute moodustamine ja kuulamine (sks k das Lauschen).

Esimesel kooliastmel on suur roll hääle arendamisel just nimelt kuulamisel. Rudolf Steiner vaatles kõrva ja kõrisõlme kui seostatud organit, mille osad üksteist mõjutavad ja üksteisega ühendust peavad. Sel põhimõttel loodi laulutraapia kurtidele lastele, mille käigus kasutatakse tervet osa – kõrisõlme ning see hakkab mõjuma haigele osale – kõrvale. Selle alusel on võimalik mõista, et ka viisipidamatus on puudujääk kõrva ja kõrisõlme ühenduse vahel. Hääle vabastamise koolis saab see seotus kahe lahutatud ja samas kokkukuuluva organi vahel kiiresti selgeks. Peen kvalitatiivne töö, mida häälepaelte ja kõla kallal tehakse, avaldab mõju meie meeleorganile – kõrvale. Kuulamine muutetakse aktiivseks – see areneb ja muutub loovaks. Ka vastupidi – arendatud kuulamine suudab esitada suuremaid nõudmisi kõlatööl.

Sageli on alla 10-aastaste laste viisipidamatuse põhjuseks nn “laisk kõrv”. Kui lapse ümber on pingeavabavaba muusikaline keskkond – talle antakse piisavalt võimalusi laulmiseks, lauldakse *a capella*, suurt tähelepanu pööratakse kuulamisele - siis enamasti kaob probleem hiljemalt 10-nda eluaasta lõpuks. Seetõttu osalevad waldorfkoolide mudilas- ning lastekooris eranditult kõik õpilased. Hääle lahtilaulmiseks kooris sobivad hästi häälikuharjutused jutustuse saateks ning väikese ulatusega regilaulud.

Teisel kooliastmel jätkub *a capella* laulmine, toetudes õpetaja häälele. Tähelepanu pööratakse õigele kehahoiule ning aktiivsele kuulamisele. Oluline on, et laps õpiks oma häält usaldama, seetõttu on soovitatav vältida klaverit saateinstrumendina.

12-13-nda eluaasta paiku hakatakse tähelepanu pöörama teadlikumale häälekoolile:

hingamisharjutused, töö erinevate häälikutega – eelkõige lauldavate kaashäälikutega.

Kaashäälikute abil pannakse kehas liikuma need lihased, mida tänapäeva inimene enam laulmisel ei kasuta. Kehaga töötades, või ka siis, kui lapsed ennast liigutada ja takistamata mängida tohivad, juhtub see loomulikult teel. Tendentside puhul, mis valitsevad praegu laste- ja noortekultuuris, läheb see kõik kaduma. Liikumisvaese elustiili juures lihased ei arene, emotsioonid stagneeruvad ja kõne- ning arusaamisvõime kahaneb. Selmet ise laulda, ainult kuulatakse muusikat ja tervis halveneb.

Puberteedieas (7.-9.kl), kus noorel on soov “endasse tõmbuda”, pööratakse laulmisel järjest suuremat tähelepanu selgele, ilusale ja korrektsele eesti keelele ning õigele kehahoiule. Töö tekstiga, nii vormiliselt kui sisuliselt, tagab aktiivse ning emotsionaalse laulmise.

Rütmid

Murdeea lähenedes ja selle ajal omandab üha suurema tähtsuse rütm. Oluliseks saab muusikaliste vormide teadvustamine, meetrumist sõltuvuse tugev läbielamine ning sellest vabanemine vasturütmide läbi. Rütmidega tegeletakse I ja II kooliastmel palju nii muusika tunnis kui ka teistes tundides (põhitunni rütmiline osa, emakeel, võõrkeeled). Rütmide läbi elamisega ja rütmilise liikumisega on seotud temperamendikasvatus ja ka näiteks arvuridade õppimine I kooliastme matemaatikatundides.

Muusika kuulamine

Muusika kuulamise oskust arendab pilliõpetus, mis I kooliastmes toimub õpetaja eeskujul ja matkimisel eelnevalt õpetaja mängu kuulates. Kuupidudel ja suurtel aastapidudel kuulatakse kogu kooli kõikide klasside muusikalisi etteasteid. Lisaks korraldatakse koolis elava muusika kontserte, kuhu on oodatud olenevalt muusika stiilist vastava vanuseastme õpilased.

Korraldatakse ka heategevuskontserte, kuhu on oodatud kogu koolipere.

Vanemates klassides kuulatakse helinäiteid ka erinevatelt helikandjatelt ning see on seotud muusikaloo õppimisega ja konkreetsete autorite heliloomingu tutvustamisega.

17.1.1. Õppe-eesmärgid põhikoolis

Põhikooli muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- oskab muusikat kuulata ja seda nautida
- on muusikaliselt loov, algatusvõimeline ja julgeb katsetada
- rikastatud tundeeluga erineva karakteri ja laadiga muusika kaudu;
- saab improvisatsioonikogemusi laulmise, rütmilise tegevuse ja pillimängu kaudu

- arendab enda vokaalseid võimeid ja suudab koos teistega laulda kooli kooris või klassiansambelis ühe või mitmehäälselt
- oskab mängida vähemalt üht muusikainstrumenti ja oskab koos teistega ansambelis musitseerida
- arendab muusikalist mõtlemist ja eneseväljendusoskust ning analüüsivõimet
- oskab muusikale anda oma hinnangu ning oma arvamust põhjendada.

- tunneb rõõmu muusikast ning tunnetab, teadvustab ja arendab musitseerimise kaudu oma
- võimeid;
- tunneb huvi muusika kui kunstiliigi vastu ning kujundab enda esteetilist maitset;
- mõtleb ja tegutseb loovalt ning väljendab end loominguliselt muusikaliste tegevuste kaudu;
- kasutab muusikalistes tegevustes omandatud muusikalise kirjaoskuse põhialuseid;
- väärtustab muusikat ning muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana;

- teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja
- austab erinevaid rahvuskultuure;
- teadvustab ja väärtustab muusikateoste autorsust ning suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonnasse

Hindamine

Pillidel musitseerimist ja laulmist waldorfkoolis ei hinnata, sest see võib pigem pärssida loomingulisust ja huvi muusika vastu. Kõiki lapsi suunatakse muusikaga tegelema ja kõik saavad võimetekohaselt panustada ühisesse muusikaelamusse.

Integratsioonid teistesse ainetesse

Pillide meisterdamine on integreeritud käsitöö ja puidutöö ainesse. Jutustused on integreeritud eesti keele ainesse. Rütmid on integreeritud eurütmia ja kehalise kasvatuses ainesse. Rütmilisi kaasmänge kehapillil rakendatakse igal koolipäeva hommikul põhitunnis rütmilise osa ühe osana, põhitunni aineks on vastavalt õpetaja poolt kavandatud tsüklile kas eesti keel, matemaatika ja vormijoonistus. Taktimõõdu olemus on integreeritud matemaatika ainesse. Eesti regivärsiline rahvalaul on integreeritud geograafia ainesse.

Muusikaõpetuse seosed läbivate teemadega

Keskkond ja säästev areng - looduslikust materjalist pillide meisterdamine

Tööalane karjäär ja selle kujundamine - pillimehe ja koorijuhhi ning dirigendi ametiga tutvumine

Turvalisus – oskab käsitseda oleme-elektronikat, oskab panna CD-mängijasse plaadi ja kuulata tasakaalu saavutamiseks oma lemmik muusikat.

Infotehnoloogia ja meedia – laulusõnade leidmine internetist ja elava pillimehega koos musitseerimine

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – heategevuskontsertide korraldamine koolis

Kultuuriline identiteet – rahvakalendri tähtpäevade tähistamine (mardipäev, kadripäev, vastlapäev) koos sinna juurde kuuluvate rahvalaulude laulmisega. Laulupidudel osalemine. Rahvuspillidel mängimine ja nende tutvustamine õpilastele.

Juhtmotiivid

Kogu tegevus tunnis toimub õpetaja jutustuse läbi loodud muusikalises pildis. Omavahel põimuvad liikumine, mäng, pillimäng, laul, improvisatsioon. Lauldakse õpetaja häälele tuginedes ning õpetaja kehahoidu, hingamist ja diktsiooni järele aimates. Meloodia liikumisi, kõrgeid ja madalaid helisid jälgivad lapsed kuulates ja järele lauldes. Lauldud laule mängitakse ka flöödil või mõnel muul instrumendil. Erinevates mängulistest harjutustes tajutakse ja jäljendatakse kõlatugevust.

Kuulatakse muusikalisi üksikheliseid ja erineva kõlavärviga objektide heli.

Pillimängu õppimine toimub õpetaja mängu järeleaimamise teel. Arendatakse peenmotoorikat, kuulamisoskust, koosmusitseerimist.

Harjutatakse improviseerimist erinevatel looduslikest materjalidest rütmipillidel. Muusikavormide alguse ja lõpu kogemisega omandatakse algne muusikaline vormitunnetus.

Muusikaliste elementide tajumist arendatakse läbi praktilise musitseerimise, mõistetele ei juhita veel eraldi tähelepanu.

Õppesisu

Laulmine ja hääle arendamine:

Laulumängud, ringmängud.

Aastaringiga seotud pentatoonilised laulud, laste- ja rahvalaulud.

2. klassis lisanduvad vaprusse seotud lood ja laulud (lõimumine põhitunni ja religiooniga - legendid) ning loomalaulud (lõimumine emakeelega – valmid).

Praktiline musitseerimine ja muusikalised tegevused: Õpetaja jutustusega seotud vaba muusikaline mäng. Peenmotoorika harjutused: sõrmesalmid, -laulud, -mängud.

Mäng lasteharfil, pentatoonilisel plokkflöödil. Koosmusitseerimine. Liikumismängud.

Kuulamismängud.

Rütmiharjutused ja -mängud, rütmiline liikumine, rütmilised kaasmängud erinevatel rütmi- ja kõlapillidel.

3. klass

Juhtmotiivid

Mänguline tegevus läheb üle suunatud muusikaliseks tegevuseks. Muusikaline „grammatika” ehk noodikirja õpetus algab siis, kui kolmandas klassis minnakse üle põhitooniga seotud diatoonilisele musitseerimisele. Lauluvarasse lisanduvad diatoonilised ühehäälsed laulud

mitmehäälsete löikudega (kvart- ja kvintkihistused lühemates löikudes). Lihtsamad kaanonid. Raskuspunkt kirikutonaalse värvinguga lauluvaral (seos Vana Testamendiga). Lihtsamaid laule lauldakse ka noodist, proovitakse noodinimedega laulmist. Õpitakse helikõrguste märkimist noodijoonestikul.

Taktimõõtu õpitakse tundma rütmide kasutamisel ja praktilisel musitseerimisel. Tehakse lihtsamaid rütmidiktaate.

Muusikainstrumentidest võetakse kasutusele diatooniline plokkflööt. Musitseeritakse C-duuris nii noodist kui kuulmise järgi.

Mažoorset ja minoorset melodiat kogetakse nii laulus kui flöödimängus. Dünaamikat pianost fortenti kogetakse samuti praktilisel musitseerimisel. Lauludes ilmneb üha tugevamini põhitoon e. toonika.

Jätkub vaba improvisatsioon looduslikest materjalidest rütmipillidel.

Õppesisu

Laulmine ja hääle arendamine:

Diatoonilised laste- ja rahvalaulud. Kirikutonaalse värvinguga lauluvara (lõimumine põhitunni ja religioonitunni teemaga – Vana-Testament). Töölaulud (lõimumine emakeele, kodulooga - vanade ametid). Kaanonid.

Muusikalised teadmised:

Noodinimetused. Noodijoonestik. Rütmimängud, rütmidiktaadid. Rütmid: Algne vormiõpetus praktilisel musitseerimisel.

Praktiline musitseerimine ja muusikalised tegevused: Mäng diatoonilisel plokkflöödil, koosmusitseerimine. Meetrumi tunnetamine praktilisel musitseerimisel.

Luuletuse või muinasjutu heliline saade: sõna – heli – liikumiskompositsioon. Vaba improvisatsioon. Kuulamisharjutused.

Lauluvara: Peter Appenzeller “Francisi Assiscuse laulud“

Taotletavad õpitulemused

3. klassi õpilane

- armastab ja naudib muusikalist tegevust;
- laulab peast ühehäälseid diatoonilisi laule ja lihtsaid kaanoneid;
- oskab märkida helikõrgusi noodijoonestikul tunneb rütme:

- mängib diatoonilisel plokkflöödil lihtsamaid lugusid kuulmise järgi;
- oskab iseloomustada kuulatud elavat muusikat;
- omab algset muusikalist vormitunnetust, rakendab seda improviseerimisel.

4.- 6. klass

Juhtmotiivid

Arenguperioodil, mil toimub distantseerumine ümbritsevast maailmast, on väga tähtis, et maailma ja lapse vaheline seos ei puruneks, vaid hoopis tugevneks sügavama ja diferentseerituma läbielamise ja mõistmise kaudu. Siin on oluline roll nii praktilisel musitseerimisel kui muusikateoreetiliste teadmiste järkjärgulisel süvendamisel. Klassiansamblid ja –orkestrid ning keskastme koorid arendavad praktilise musitseerimise oskust ning loovad ühtsustunnet.

Muusikateooriast on 4. klassis kesksel kohal taktimõõdu kasutuselevõtt seoses murdarvutamise (lõimumine matemaatikaga), rütmiliste noodiväärtuste fikseerimine. 3. klassis alustatud kõrgusi tähistavatele nootidele hakatakse lisama ajalisi väärtusi. Harjutatakse õpitud lugude üleskirjutamist. Lapse muusikaline tunnetus leiab kindla pideme diatoonikas. Sellega seostuvalt omandab põhitoon väärilise koha. 4. klassi lõpuks peaks iga laps lihtsamat meloodiat ka noodilehelt laulda suutma.

4. klassi muusikas toetatakse ka põhitunni teemat – põhjamaade mütoloogia, rahvuseeposed. Koostöös klassiõpetajaga valmistatakse ette ning esitatakse kuupeol või iseseisva etendusena lühemaid või pikemaid katkendeid mõnest eeposest.

Algne mitmehäälsus laulmisel viib samm-sammult polüfoonilise laulmiseni, mitmehäälsete kaanoniteni. Kui polüfoonilist kahe- ja kolmehäälsust on piisavalt harjutatud, võib üle minna harmoonial põhinevatele muusikalistele lausetele. Uus harmooniavajadus ja selle otsimine tingivad, et lauldakse palju, teadlikku tähelepanu pööratakse tooni ilule – see loob väärtusliku aluse kogu hilisemale muusikalisele tegevusele. Harjutades õpivad lapsed kohanema muusika nõuetega. Laps jõuab üha lähemale suure ja väikese tertsi (duur ja moll) tunnetamisele. Kujundatakse välja ühine laulurepertuaar, seda võib teha ka koostöös klassiõpetajaga. Nii laulurepertuaarist kui harjutatud instrumentaalpaladest kujundatakse vastavas klassis kasutatav laulik – noodivihik.

5. klassi muusikatunnis toetatakse põhitunni teemasid: Vana-Kreeka ning Läänemere maad.

6. klassis võib toimuda esimene kokkupuude muusikadramatikaga laulumängu tasandil (nt Mozart).

4. klass

Õppesisu

Laulmine ja hääle arendamine:

Rahvalaulud, rännulaulud. Üleminek algselt mitmehäälsuselt polüfooniliste kaanoniteni. Noodist laulmine.

Laulmine koos saatega: flöödid, keelpillid, basspillid.

Muusikalised teadmised:

Meetrum ja rütm. Uued rütmid:

Taktimõõdu tähistamine kahe numbriga (käsitletakse koos murdude õppimisega matemaatikas).
Taktimõõdud 2/4, 3/4, 4/4

Meetrumi harjutused (rütmiõppimised).

Rütmidiktaat, - improvisatsioon, -kaasmäng. Noodivältused kirjapildis.

Meloodia ja helilaad. Duur helilaad. C-duur, G-duur, F-duur. Alteratsioonimärgid - diees, bemoll, bekaar - nende mõiste ja praktiline kasutamine.

Lihtsamate laulude üleskirjutamine noodijoonestikule. Algne intervalliõpetus (kvart, kvint, oktav).

Teadmised muusikaloost. Jutustused - väiksemad episoodid õpitud muusikapalade ja laulude autoritest. Rahvapillid. Polka, marss, valss.

Praktiline musitseerimine ja muusikalised tegevused:

Musitseerimine sopranplokklöödil C-, F-, G-duuris ning a-, d-, e-mollis. Mitmehäälsed palad ja kaanonid. Ansambelmäng, -tunnetus. Noodist mängimise oskuse süvendamine.

Kaasmängud lauludele rütmi- ja meloodiapillidega.

Põhjamaade mütoloogiast valitud katkendite esituse muusikaline kujundamine (lõimumine emakeelega).

5.klass

Õppesisu

Laulmine ja hääle arendamine:

Ühe- ja kahehäälsed laulud, mitmehäälsed kaanonid. Eelistatud on mittepüsivad kaanonid (homofoonilised, akordsed, vertikaalmeeleolus) – harmoonia elamus.

Eesti regivärsiline ja uuem rahvalaul. F. Pacius "Eesti hümn"

Läänemere rahvaste laulud (lõimumine looduslooga – Läänemere maad). Vana-Kreeka muusika (lõimumine emakeele ja ajalooa – Vana-Kreeka).

Nii tänapäeva eesti heliloojate kui ka maailma muusikakultuuri suurkujude laululooming. Koorilaul - kolmehäälne koor.

Noodist laulmine.

Muusikalised teadmised:

Meetrum ja rütm. Taktimõõt: 3/8, 6/8. Liittaktimõõt (5/4, 7/4) – Kreeka muusika näidete varal. Erinevate rütmifiguuratsioonidega praktilised rütmiharjutused.

Meloodia ja helilaad. Duuri ja molli olemus ja polaarsus. Paralleelsed helistikud C-a, F-d, G-e. Intervalliõpetus (terts).

Modulatsioon.

Dünaamika ja agoogika - pp, p, mp, mf, f, ff, ritenuto, accelerando. Harmoonia. Harmooniaelamuse kogemine läbi praktilise musitseerimise.

Teadmised muusikaloost. Orkestripillid. Lühiülevaated õpitud muusikapalade ja laulude autoritest.

Praktiline musitseerimine ja muusikalised tegevused

Mäng sopranplokkflöödil C-, F-, G- ja D-duuris; a-, d- ja e-mollis.

Kuni 3-häälsed palad sopranflöödile. Võimaluse korral tenor- ja altflöötide kasutuselevõtt. Klassiansambel (flöödid, rütmipillid, harmooniapill) Koosmängu vilumuste süvendamine ja ansamblitunnetuse arendamine.

Improvisatsiooniharjutused erinevatel rütmi- ja meloodiapillidel. Rahvaste tantsud.

Lauluvara: Kreeka laulud, eesti rahvalaulud

Õppesisu

Laulmine ja hääle arendamine:

Teadlikum töö häälega – lauldavad kaashäälikud.

Ühe- ja kahehäälseid laulud, mitmehäälsed kaanonid. Eesti ja Euroopa rahvaste lauluvara ja tantsud (lõimumine geograafiaga - Euroopa). Muusikakultuuri suurkujude (nt. W.A.Mozarti, L.van Beethoveni, J. Haydni, F. Schuberti jt.) laululooming.

3 – häälnelne koorilaul.

Muusikalised teadmised:

Meetrum ja rütm. Õpitud taktimõõtude ja rütmifiguratsioonide kordav ja süvendav käsitlemine.

Uued rütmid: pide, nende kasutamine musitseerimisel.

Meloodia ja helilaad. Duur- ja moll-helilaadi süvendatud tunnetamine. Paralleelsed helistikud: C-a, F-d, G-e, D-h praktiline kasutamine. Kvindiringi kogemine.

Intervalliõpetus (lõimumine füüsikaga - akustika).

Meloodiate leidmine ja noteerimine improvisatsioonilisest elemendist lähtuvalt. Meloodia transponeerimine.

Harmonia. Toonika ja dominandi tunnetamine praktilisel musitseerimisel. Dünaamika ja agoogika mõistete praktiline kasutamine musitseerimisel.

Teadmised muusikaloost. Õpitud muusikapalade ja laulude autorite tutvustamine. Orkestriliigid. Hääle- ja kooriliigid.

Praktiline musitseerimine ja muusikalised tegevused: Sopranplokklöödi mängimine erinevates helistiketes. Improviseerimine paralleelsetes helistiketes.

Klassiorkester - plokklöödid, olemasolevad harmooniapillid, rütmipillid. Muusikakoolis õppivate laste kaasamine – kõlavärvi rikastamine, esinemisvõimaluse andmine.

Taotletavad õpitulemused

6. klassi õpilane:

- Tunneb rõõmu musitseerimisest
- Laulab klassi ansamblis loomulikult ja pingevabalt ühe- ja kahehäälseid laule, kaanoneid (Eesti rahvalaulud, Euroopa rahvaste laulud, maailmakuulsate heliloojate looming, laulab peast F. Paciuse “Eesti hümn”).

- Tunneb taktimõõte: 2/4, 3/4, 4/4, 5/4, 7/4, 3/8, 6/8
- Tunneb rütme:
- Tunneb noodikirja ja oskab seda kasutada.
- Tunneb helistikke C-a, F-d, G-e, D-h.
- Tunneb intervalle: terts, kvart, kvint, sekst, oktav
- Tunneb dünaamika ja agoogikamärke: pp, p, mp, mf, f, ff, ritenuto, accelerando.
- Musitseerib sopranplokkflöödil õpitud helistikes, nii noodist kui ka kuulmise järgi.
- Omab ettekujutust harmooniast läbi praktilise musitseerimise.
- Tunneb rahva- ja orkestripille, orkestriliike, hääle- ja kooriliike.
- Tunneb ära ja oskab iseloomustada polkat, valssi ja marssi.

7.- 9. klass

Juhtmotiivid

Murdeea perioodil on muusikaõpetusel suured sotsiaalsed ja teraapilised võimalused, kuna see vabastab nooruki üksildusest ja võimaldab ühtsustunde kogemist teistega.

Rõõm muusikast on ka murdeeas väga oluline – õpilased tahavad ja peavad saama seda nautida omaette eesmärgina. Selle kogemiseks on suur osa muusikaõpetusest endiselt praktilise iseloomuga – musitseerimine erinevatel instrumentidel, erinevates koosseisudes, laulmine. Meetrumiga seotud rütm etendab üha suuremat osa.. Oluliseks saab muusikaliste vormide teadvustamine, meetrumist sõltuvuse tugev läbielamine ja sellest vabanemine vasturütmide läbi. Laulmisel arvestatakse häälemurdega.

Kolmanda kooliastme jooksul laiendatakse ning arendatakse muusikalist otsustus- ja hindamisvõimet. Harjutades muusikaliste hinnangute andmist, (alustades lihtsatest vormidest) arendatakse kujunevaid otsustusjõude. Võimalik on käsitleda stiiliküsimusi ja karakteristikaid. Ühe teose (nt sümfoonia, sonaat jne) iseloomu eristamisvõimet arendatakse erinevate autorite, näiteks Beethoveni ja Haydni põhjal. Õpilasi suunatakse vokaal- ja instrumentaalpalasid mitte ainult tundepehmaselt, vaid ka "muusikalise keele grammatikast" lähtudes kuulama ja taasesitama.

Murdeea tõeotsimise, üksilduse ja individualiseerumistundele saab vastu tulla romantiliste ballaadide ja soololauludega. Eksistentsiaalsete küsimuste ajal on toeks suurte muusikute elulood, mis omakorda võivad äratada huvi nende teoste vastu.

9. klass elab baroki meeleolus – kriitikas väljendub egotsentriline-eksistentsiaalne küsiv hoiak, puudub teadvustatud sihipärasus. Avatud motiiv ja motoorne liikumine baroki ajastu heliloojate loomingu ning selle praktiline kogemine musitseerimisel ei lase tundeil jäigastuda rock-popi maailma šabloonides, mis õpilasi eriti ligi meelitavad. Õpilased arendavad muusikalisi võimeid lihtsate instrumentaal- ja vokaalpalade stiilikohasel esitamisel ja mõistmisel. Analüüsides erinevaid teoseid hakatakse mõistma muusikaloo põhilisi arengusuundi.

7. klass

Õppesisu

Laulmine ja hääle arendamine:

Mitmehäälsel laulmise ja noodilugemise oskuste harjutamine lihtsate renessanss-, barokk- ja klassikalise muusika näidete abil (nt Corelli, Telemann, Bach, Händel, Mozart). Ballaadid.

Erinevate rahvaste laulud-tantsud, rahvushümnid (lõimumine ajaloo, geograafiaga, vt ka spordi õppekava). Kaanonid ja levilaulud.

Koorilaul.

Muusikalised teadmised:

Harmooniaõpetus. Intervalliõpetus (sekund, septim) Harmooniaõpetuse algus (toonika, subdominant, dominant). Kvindiring - dieesidega helistikud.

Vormiõpetus. Ballaadivorm.

Teadmised muusikaloost. Pillirühmad ja pillide ehitus. Kontsertide külastamine ja analüüs. Muusikalise otsustusvõime kujundamine erinevate stiilinäidete abil.

Tuntud heliloojate biograafiad (Bach, Händel, Mozart).

Praktiline musitseerimine:

Lihtsamad mitmehäälsed instrumentaalpalad (nt Corelli, Telemann, Bach, Händel). Flöödid meloodiapillidena. Võimalusel kitarride kasutamine lugude saatmisel. Rütmiimprovisatsioonid.

Klassi- või kooliorkester.

Improviseerimine erinevatel instrumentidel.

8. klass

Õppesisu

Laulmine ja häälearendamine:

Kahe- kuni neljahäälsed laulud nii a'cappella kui instrumentaalsaatega, laulud surmast, ajastukriitilise tekstiga laulud.

Rõhutatud rütmiga laulud. Duur – moll kontrast.

Romantismiajastu teosed - soololaulud ja ballaadid klassi esituses (nt F. Schuberti). Koorilaul.

Laulud muusikateatri repertuaarist.

Muusikalised teadmised:

Vormiõpetus. Muusikaline lauseehitus - motiiv, fraas, lause, periood (nt. Mozarti loomingu näitel). Variatsioonivorm.

Harmooniaõpetus. Kvindiring - bemollidega helistikud. Praktiline harmooniaõpetus (kadents). Bassivõti.

Teadmised muusikaloost. Referaadid heliloojate elulugudest. Ülevaade instrumendiliikidest, hääle- ja kooriliikidest.

Muusikaliste vormide ja žanrite eristamine ja iseloomustamine. Erinevad muusikanäited stiiliküsimuste põhjalikumal käsitlemisel.

Ülevaade muusikateatrist.

Praktiline musitseerimine:

Mitmehäälne flöödimäng (sopran-, alt-, tenor-, bassflöödid). Keerukamad rütmiringid, rütmikaanonid löökpillidel. Rütmiline improvisatsioon, kadentsimprovisatsioon. Musitseerimine klassi- või kooliorkestris.

Klassinäidendi muusikaline kujundamine (koostöös klassiõpetajaga).

9. klass

Õppesisu

Laulmine:

Mitmehäälne laulmine nii *a cappella* kui ka instrumendi saatel. Koorilaul.

Laulurepertuaari laiendamine: rahva- ja kunstlaulud, näited meelelahutusmuusikast, poliitiline laul, isamaalised laulud. Laulud õpitud võõrkeeltes.

Muusikalised teadmised:

Muusikateooria aluste kordamine (noodikiri, helistikud, põhikolmkõlad, intervallid, kvindiring, rütmid).

Täielik kvindiring.

Vormiõpetus: kaanon, fuuga, süit, kantaat ja oratoorium. Kaasaegse muusika näited.

Heliteoste iseloomustamine, võrdlemine, liigitamine. Seoste otsimine ajaloo ning kunstiõpetusega.

Tuntud heliteoste kuulamine ja äratundmine.

Kontsertide ja muusikaetenduste külastamine, ettevalmistavad selgitused ja järelarutelud. Biograafiad, võimalik võrdlev moment: Mozart – Beethoven, Bach – Händel.

Praktiline musitseerimine:

Improvisatsioonid erinevatel instrumentidel. Rütmingid löökpillidel. Musitseerimine kooliorkestris, klassiorkestris (suurvormid).

17.1.2. Taotletavad õpitulemused põhikoolis

Põhikooli lõpetaja

- Laulab emotsionaalselt, pingevabalt ja õige hingamisega nii üksinda kui ka kooris, ansamblis.
- Omab praktilist kogemust meloodiainstrumendi (flööti), harmooniainstrumendi (nt kitarr, plaatpillid), rütmiinstrumendi (trummid, rütmipillid) mängimisest.
- Teab agoogika ja dünaamika märke ja kasutab neid musitseerimisel.
- Tunneb muusikateooria aluseid (noodikiri, intervallid, kadents, kvindiring).
- Tunneb rütme:
- Tunneb erinevaid pilli- ja orkestriliike, hääle- ja kooriliike.
- Tunneb muusikalisi vorme (ballaad, variatsioon, kaanon, fuuga, süit, kantaat ja oratoorium) ja žanre, suudab muusikateoseid iseloomustada ja võrrelda.
- Improviseerib erinevatel instrumentidel.

17.4. MUUSIKAÕPETUS GÜMNAASIUMIS

(Ainevaldkonna „Kunst, kunstilis-praktilised ained“ gümnaasiumi üldosa esitatakse punktis 19.6)

17.4.1. Õppe- ja kasvatusesmärgid

Gümnaasiumi muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) väärtustab muusikat kui olulist osa inimkonna kultuurist; teadvustab ennast rahvuskultuuri kandjana;
- 2) osaleb muusikaelus ning kujundab valmisoleku elukestvaks muusikaharrastuseks;
- 3) mõistab ja väärtustab kooriliikumise ning laulupidude sotsiaal-poliitilist olemust ja muusikahariduslikku tähendust;
- 4) rakendab ning arendab musitseerimise kaudu oma teadmisi, muusikalisi võimeid ja oskusi;
- 5) valdab põhiteadmisi ajastute ja maade muusikast ning kultuuride arengust;
- 6) rakendab loovust muusikalises eneseväljenduses;
- 7) oskab muusikat kriitiliselt kuulata, analüüsida ja tõlgendada ning selle üle arutleda;
- 8) teadvustab ja järgib intellektuaalse omandiga kaasnevaid õigusi ja kohustusi; kasutab nüüdisaegseid infotehnoloogiavahendeid.

Õppeaine kirjeldus

Õppeaine koostisosad on:

- 1) musitseerimine ja omalooming;
- 2) muusika kuulamine ja muusikalugu;
- 3) õppekäigud.

Muusika õpetamisega gümnaasiumiastmes taotletakse tasakaalustatud isiksuse eetilis-esteetiliste väärtushinnangute kujundamist ning tunde- ja mõttemaailma rikastamist. Olulisel kohal on musitseerimine: õpilase isikliku suhte teadvustamine ja süvendamine muusikaga – laulmise ja pillimänguga, omaloominguliste katsetuste julgustamine ning toetamine põhikoolis omandatud muusikalist kirjaoskust rakendades. Eriliselt tähtsustatakse ja teadvustatakse ühislaulmist ning koorilaulu kui rahvuslikku kultuuritraditsiooni.

Erinevate ajastute muusika kuulamise kaudu kujundatakse teadlikku ja kriitiliselt mõtlevat muusikakuulajat ning kontserdikülastajat. Muusikat kuulates ja muusikaloos tutvustatakse eri ajastute väljendusvahendeid, stiile, heliloojaid ja interpreete ning arutletakse nende üle.

Kontserdielu elavdamise seisukohalt on otstarbekas koostöö kohaliku muusikakooliga, samuti külalisesinejate kutsumine kooli ja oma õpilastele esinemisvõimaluste pakkumine. Õpilaste silmaringi avardavad ja muusikalist maitset kujundavad õppekäigud kontsertidele, teatritesse ning muusikaga seotud paikadesse: muuseumidesse, stuudiosse, kõrgkoolidesse jms.

17.4.2. Õpitulemused gümnaasiumis

Gümnaasiumi õpitulemused kajastavad õpilase rahuldavat saavutust.

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) on omandanud valmisoleku muusikaliseks tegevuseks; osaleb võimaluse korral koolikooris ja/või erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes ja kohalikus muusikaelus;
- 2) rakendab oma võimeid ja oskusi muusikalistes tegevustes, kasutades omandatud muusikateoreetilisi teadmisi; oskab kuulata ja arvestada kaaslasiga;
- 3) on omandanud ülevaate erinevate ajastute üldkultuurilisest taustast ning oskab luua seoseid nende ajastute muusikakultuuriga;
- 4) teab kuulatud muusikanäidete põhjal erinevate ajastute põhilisi tunnusoone, olulisemaid žanreid ja vorme ja oskab neid omavahel võrrelda;
- 5) väljendab kuulatud muusika kohta oma arvamust ning võrdleb, analüüsib ja argumenteerib, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
- 6) oskab leida muusikaalast infot erinevatest teabeallikatest; oskab koostada referaate, kirjutada esseesid, kontserdiarvustusi, uurimistöid muusikast, kasutades nüüdisaegseid infotehnoloogia võimalusi;
- 7) on tutvunud autorikaitse seadustega ning teadvustab intellektuaalse omandiga kaasnevaid õigusi ja kohustusi;
- 8) on laulupeo traditsiooni austaja ja edasikandja laulja, tantsija, pillimängija või muusikateadliku publikuna; väärtustab ühislaulmist kui rahvuslikku kultuuritraditsiooni.

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega;

- 2) taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilase kujunemist aktiivseks ning iseseisvaks õppijaks, kes arvestab kaaslasi ning väärtustab koostööd;
- 4) kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, arvestades sealjuures õpilaste individuaalsust;
- 5) rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka tänapäevaseid infotehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: õppekäigud kontsertidele, teatritesse, muuseumidesse, stuudiosse, muusikakoolidesse, looduskeskkonda, näitustele, raamatukogudesse jne;
- 7) kasutatakse mitmekesist ja tänapäevast õppemetoodikat;
- 8) planeeritakse tunniplaanis osana koorilaulutunnid, mida arvestatakse õpetaja põhikoormust määrates;
- 9) leitakse võimalusi tunnivälise muusikaringide tegevuseks (solistid, ansamblid, orkestrid jm);
- 10) arvestatakse võimaluse korral õpilaste valikutega/ettepanekutega õppetöö kavandamisel ning kaasatakse õpilasi erinevate ürituste korraldamisel.

õppetegevused on:

- 1) ühe- ja mitmehäälnelaulmine;
- 2) vokaalsete võimete kujundamine;
- 3) muusika kuulamine, vestlused/arutelu ja kirjalikud tööd muusikast;
- 4) teadmiste ja muusikalise kirjaoskuse rakendamine musitseerimisel ja muusika kuulamisel;
- 5) iseseisva muusikalise eneseväljenduse ja esinemisoskuse toetamine ning soodustamine;
- 6) pillimängu rakendamine musitseerides;
- 7) õppekäigud (sh virtuaalsed).

Gümnaasiumis pööratakse tähelepanu individuaalsete oskuste arendamisele, isikupärase mõtlemise süvendamisele ning õpilaste sotsiaalsete oskuste rakendamisele muusikalistes tegevustes, kasutades mitmekesiseid õppevorme ning -meetodeid. Klassitunnis lauldakse nii ühe- kui ka mitmehäälselt (ühislaul), koolikooris kolme- või neljahäälselt. Rakendatakse põhikoolis õpitud pillimänguoskusi (Orffi instrumentarium, plokkflööt, 6-keelne väikekannel, akustiline kitarr) ning avardatakse musitseerimisvõimalusi nii individuaalselt kui ka erinevates pillikoosseisudes.

Muusikalises omaloomingus innustatakse õpilasi loomingulisi ideid ellu viies kasutama nii traditsioonilisi kui ka erinevaid multimeedia vahendeid. Muusikat kuulates tähtsustub kuuldud muusika põhjal oma arvamuse väljendamine ning selle argumenteeritud põhjendamine nii suuliselt kui ka kirjalikult, toetudes

teadmistele ja muusika oskussõnavarale. Nii muusikatunnis kui ka klassi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, erinevad pillikoosseisud jm) kujundatakse õpilaste isikupärast esinemisoskust ja ettevõtlikkust tegevusi planeerides ning korraldades.

Silmaringi ja teadmiste avardamiseks käiakse kontsertidel, muusikaetendustel ja õppekäikudel, mida võimaluse korral seostatakse kursuse teemadega.

Füüsiline õpikeskkond

1. Kool võimaldab järgmiste vahendite kasutamise: naturaalklaver ja klaveritool, akustiline kitarr, muusikakeskus HIFI, noodijoonestikuga tahvel, noodipuldid, rändnoot,

astmetabel, klaviatuuritabel, internetiühenduse ja helikaardiga arvuti ning noodistusprogramm ja MIDI salvestusprogramm.

2. Kool korraldab õpet ruumis, kus on võimalik kasutada rühmatööd ja liikumiseks vajalikke pindu.

3. Kool võimaldab instrumentariumi (Orffi instrumentarium, plokkflöödid, 6-keelsed väikekanded, akustilised kitarrid) õpilastele musitseerimiseks.

4. Kool võimaldab fonoteegi (CD-d, DVD-d, VHS-d) kasutamise.

Hindamine

Muusikaõpetuses annab hindamine tagasisidet õpilase võimekuse ja tema individuaalse arengu kohta, on lähtekoht järgneva õppe kujundamisele ning stimuleerib ja motiveerib õpilast parematele tulemustele ja enesearendusele.

Hinnatakse õpilase teadmiste ja oskuste rakendamist muusikalistes tegevustes, arvestades ainekavas taotletavaid õpitulemusi. Hindamine sisaldab kõiki muusikaõpetuse komponente: musitseerimist (laulmist, pillimängu, omaloomingut), muusika kuulamist ja muusikalugu, väljendusoskust kirjalikes ja suulistes aruteludes ning aktiivsust õppetöös ja -käikudel. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpilase aktiivset osalemist koolikooris, silmapaistvat esinemist kooliüritustel ning kooli esindamist konkurssidel ja võistlustel võib arvestada õppetegevuse osana koondhindamisel.

Õpitulemusi hinnatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

I kursus „Muusika I“

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) on teadlik oma muusikalistest võimetest ning oskustest laulmises, pillimängus ja omaloomingus;
- 2) oskab muusikanäidete põhjal võrrelda keskaja, renessansi, baroki ja klassitsismi muusikat ning oma arvamusi argumenteeritult põhjendada;
- 3) väljendab oma arvamust muusikast ja analüüsib külastatud muusikaüritusi (võimaluse korral siduda muusikaloo teemadega), rakendades varasemaid teadmisi ja muusikaalast sõnavara.

Õppesisu

Musitseerimine (laulmine, pillimäng, omalooming)

Laulud vokaalsete võimete, esinemisoskuse ning kriitilise mõtlemise arendamiseks, muusikaloo illustreerimiseks ja tundeelu rikastamiseks.

Pillimängu rakendamine ühismusitseerimisel ja muusikaloo illustreerimiseks.

Omalooming – kaasmängude loomine lauludele, muusikalised improvisatsioonid.

Muusika kuulamine ja muusikalugu

Muusika teke ja olemus. Muusika väljendusvahendid. Muusika roll vanadel kultuurrahvastel ja tänapäeva ühiskonnas.

Keskaeg. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Gregooriuse laul, missa, mitmehäälsuse ja noodikirja kujunemine, rüütlikultuur.

Renessanss. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Polüfoonilise muusika areng, ilmalik laul ja seltskonnamuusika, instrumentaalmuusika, reformatsioon ja muutused kirikumuusikas.

Barokk. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Õukonnamuusika, ooper, oratoorium, passioon, kontsert, prelüüd ja fuuga.

Klassitsism. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Sonaaditsükkel, keelpillikvartett, sümfoonia, instrumentaalkontsert, reekviem, klassikaline sümfooniaorkester, ooperi areng. Muusikanäited järgmiste heliloojate loomingust: Monteverdi, Händel, J. S. Bach, Vivaldi, Haydn, Mozart, Beethoven jt.

Õppekäigud

1. Muusikaürituse külastamine vähemalt kord kursuse vältel ning asjakohase arvamuse avaldamine muusikalist oskussõnavara kasutades.
2. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse (kontserdid, muusikalavastused, kõrgkoolid, stuudiod, muuseumid, raamatukogud jne) vähemalt kord kursuse vältel.

II kursus „Muusika II“

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) arendab oma muusikalisi võimeid laulmises, pillimängus ja omaloomingus;
- 2) oskab muusikanäidete põhjal võrrelda romantismiajastu muusikat varasemate ajastute muusikaga ning oma arvamusi argumenteeritult põhjendada;
- 3) oskab leida Eesti ja Euroopa muusikakultuuri seoseid;
- 4) on tutvunud eesti pärimusmuusikaga muusikanäidete varal;
- 5) väljendab oma arvamust ja analüüsib külastatud muusikaüritusi (võimaluse korral siduda muusikaloo teemadega), rakendades varasemaid teadmisi ja muusikaalast sõnavara.

Õppesisu

Musitseerimine (laulmine, pillimäng, omalooming)

Laulud vokaalsete võimete, esinemisoskuse ning kriitilise mõtlemise arendamiseks, muusikaloo illustreerimiseks ja tundeelu rikastamiseks.

Pillimängu rakendamine ühismusitseerimisel ja muusikaloo illustreerimiseks.

Omalooming – kaasmängude loomine lauludele, muusikalised improvisatsioonid.

Muusika kuulamine ja muusikalugu

Romantism. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Soololaul,

instrumentaalsed väikevormid, programmiline muusika (sümfooniline poem), lavamuusika (ooper, ballett, operett). Rahvuslikud koolkonnad. Hilisromantism.

Pärimusmuusika. Folkloor, regilaulu liigid, rahvapillid, rahvatantsud, uuem rahvalaul, uuemad laulumängud.

Eesti professionaalse muusikakultuuri kujunemine. Muusikaelu Eestis enne rahvuslikku ärkamisaega. Laulupidude traditsiooni kujunemine. Esimesed eesti professionaalsed heliloojad ja muusikud, esimesed sümfoonilised ja vokaal-sümfoonilised suurteosed eesti muusikas. Rahvusliku helikeele kujunemine koorimuusikas, instrumentaalmuusikas ning lavamuusikas.

Muusikanäited järgmiste heliloojate loomingust: Schubert, Chopin, Liszt, Berlioz, Verdi, Wagner, Tšaikovski, Sibelius, Grieg, R. Strauss jt.

Muusikanäited järgmiste heliloojate loomingust: Kunileid, Saebelmann, Hermann, Härma, Törnpu, Lüdigi, Tobias, Saar, Kreek, Eller, Aav, Tubin jt.

Muusikanäited eesti pärimusmuusikast.

Õppekäigud

1. Muusikaürituse külastamine vähemalt kord kursuse vältel ning põhjendatud arvamuse avaldamine.
2. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse (kontserdid, muusikalavastused, kõrgkoolid, stuudiod, muuseumid, raamatukogud jne) vähemalt kord kursuse vältel.

III kursus „Muusika III“

Õpitulemused

Kursuse lõpul õpilane:

- 1) süvendab oma muusikalisi võimeid laulmises, pillimängus ja omaloomingus;
- 2) on tutvunud muusikanäidete varal džässmuusika väljendusvahenditega ja eesti džässi peamiste traditsioonidega ning oskab oma arvamusi argumenteeritult põhjendada;
- 3) on tutvunud muusikanäidete varal rokk- ja popmuusika väljendusvahenditega ning oskab oma arvamusi argumenteeritult põhjendada;
- 4) oskab muusikanäidete põhjal võrrelda 20. ja 21. sajandi eesti ja lääne muusikastiile;
- 5) väljendab oma arvamust ja analüüsib külastatud muusikaüritusi (võimaluse korral siduda muusikaloo teemadega), rakendades varasemaid teadmisi ja muusikaalast sõnavara.

Õppesisu

Musitseerimine (laulmine, pillimäng, omalooming)

Laulud vokaalsete võimete, esinemisoskuse ning kriitilise mõtlemise arendamiseks, muusikaloo illustreerimiseks ja tundeelu rikastamiseks. Pillimängu rakendamine ühismusitseerimisel ja muusikaloo illustreerimiseks. Omalooming: kaasmängude loomine lauludele, muusikalised improvisatsioonid.

Muusika kuulamine ja muusikalugu

Muusika 20. ja 21. sajandil. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Massikultuur ja kõrgkultuur. Impressionism, ekspressionism, neoklassitsism. Ülevaade 20. sajandi II poole muusikastiilidest ja -suundadest.

Eesti muusika pärast Teist maailmasõda

Muusikaelu Eestis pärast Teist maailmasõda. 20. sajandi II poole muusikasuundade peegeldused eesti koori- ja instrumentaalmuusikas. Uued suunad 21. sajandil.

Džässmuusika. Džässmuusika kultuurilooline taust ja väljendusvahendid. Sümfooniline džäss. Džässmuusika traditsioonid Eestis ja mujal maailmas.

Pop- ja rokkmuusika. Pop- ja rokkmuusika kultuurilooline taust ja väljendusvahendid, areng ja tänapäev, muusikaelu ja muusikatööstuse nüüdisaegsed suunad.

Muusikanäited järgmiste heliloojate loomingust: Debussy, Ravel, Stravinski, Schönberg, Orff, Britten, Prokofjev, Šostakovitš, Messiaen, Cage, Boulez, Reich, Glass, Gershwin jt. Muusikanäited džäss-, rokk- ja popmuusikast.

Muusikanäited järgmiste heliloojate loomingust: Ernesaks, A. Kapp, Tormis, Mägi, Tamberg, Rääts, Sumera, Kangro, Sisask, Pärt, Tüür, Tulve jt.

Õppekäigud

1. Muusikaürituse külastamine vähemalt kord kursuse vältel ning põhjendatud arvamuse avaldamine.
2. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse (kontserdid, muusikalavastused, kõrgkoolid, stuudiod, muuseumid, raamatukogud jne) vähemalt kord kursuse vältel.

7.5. MUUSIKAAJALUGU

11. klass

Juhtmotiivid

Muusikaajaloo tsüklis käsitletakse muusika arengut erinevate ajastute kaudu. Kuulatakse ja analüüsitakse erinevaid vormi- ja stiilinäiteid.

Õppesisu

Vaadeldakse muusika osa kaunite kunstide seas. Pööratakse tähelepanu muusika arengule kuni 20. sajandini. Erinevate ajastute liigitamine, iseloomustamine ja võrdlus. Tähtsamate heliloojate elu ja looming. Tuntumate muusikateoste kuulamine ja analüüs.

Muusikaajalugu lähtub vanakreeka muusikast. Apolliniilise ja dionüüsilise muusika võrdlus ja paralleelid tänapäeva muusikaga.

Keskaegsed kunstilised tõekspidamised. Muusikateooria keskajal ja 7 vabakunsti. Gregoriuse koraal ja varajane mitmehäälsus. Ilmalik muusika.

Renessansiaegne uus esteetika. Madalmaade vokaalpolüfoonia. Hilisrenessansi kirikumuusika. Ilmalik laul ja seltskonnamuusika 16.sajandil

Barokk ja uue ajastu esteetika ning selle väljundid muusikas. Ooperi sünn. Vokaal- ja instrumentaalžanrid.

Klassitsismiaegsed vormilised uuendused. Viini klassikud.

Romantismiaegsed uued tõekspidamised ja nende seos ühiskondliku arenguga. Uued žanrid muusikas.